

סחיטה באיומים או רק אזהרה?

כאשר שומעים באמצעי התקשורת על אדם המואשם בסחיטה באיומים, מצטיירת בדמיון תמונה ברורה למדי: הנאשם איים בצורה מפורשת כי יפגע בגופו, ברכושו, בשמו הטוב או ביקיריו של האחר, אם לא ימלא אחר דרישות מסוימות שהציב. ואולם, במציאות הדברים אינם תמיד כה ברורים, ולפעמים מדובר רק ברמיזות עקיפות, בהתנהגויות או באזהרות תמימות לכאורה. כיצד מחליטים בתי המשפט בעניינים אלו? עו"ד אסף דוק מסביר.

סחיטה באיומים - מה אומר החוק?

כדי להבין את מורכבותה של עבירת הסחיטה באיומים יש להכיר תחילה את לשון חוק העונשין, ובפרט את סעיף 428 העוסק בה: "המאיים על אדם בכתב, בעל פה או בהתנהגות, בפגיעה שלא כדין בגופו או בגוף אדם אחר, בחירותם, ברכושם, בפרנסתם, בשמם הטוב או בצנעת הפרט שלהם, או מאיים על אדם לפרסם או להימנע מלפרסם דבר הנוגע לו או לאדם אחר, או מטיל אימה על אדם בדרך אחרת, הכל כדי להניע את האדם לעשות מעשה או להימנע ממעשה שהוא רשאי לעשותו, **דינו - מאסר 7 שנים**; נעשו המעשה או המחלף מפני איום או הטלת אימה כאמור או במהלכם, **דינו - מאסר 9 שנים**".

כבר מהגדרה זו אנו רואים שאין צורך באיום מילולי מפורש בפגיעה, ומספיקים כל התנהגות או מעשה המטילים אימה כדי שייחשבו לסחיטה באיומים, כל עוד יש בהם מטרה לגרום לאדם לפעול על פי רצונו של המאיים. אכן, מדובר בהגדרה רחבה מאוד, וכעת נראה מתי הדברים נעשים מורכבים עוד יותר.

מבחן האזהרה

לעיתים קרובות אנשים נוטים "להזהיר" אחרים, כאילו דבר מה לא נעים יקרה אם יעשו או לא יעשו פעולה מסוימת. לדוגמה, אם ספק סחורות מסוים אינו מעוניין להפחית מחירים, עשוי בעלי חנות לומר לו שאף אחד מהרחוב לא יעבוד איתו. אולי זו הייתה אמירה תמימה ומובנת מאיליה מהפן הכלכלי, אך השאלה היא אם ישנה מאחוריה כוונה לאיים על פרנסת הספק. לשם כך קבע בית המשפט העליון את מבחן האזהרה, שמשמעו: **עד כמה הייתה לנאשם השפעה או שליטה על מימוש הסכנה המדוברת.**

לדוגמה, אם לבעל החנות יש קשרים הדוקים או השפעה מכרעת על בעלי חנויות אחרים, עשוי הדבר להתפרש כאיום על ידי בית המשפט. אגב, אפילו אם בעל החנות לא התכוון לאיים, ואפילו אם הספק עצמו לא חווה זאת כאיום, עדיין עשוי בית המשפט להחליט כי מדובר בסחיטה באיומים במקרים מסוימים. לשם כך נדרש מבחן המהות.

מבחן המהות

את המשמעות של מבחן זה ניתן גם להגדיר כבדיקת נסיבות המקרה לאשורן. כלומר, בית המשפט יבחן אילו דברים נאמרו בדיוק, או אילו התנהגויות ננקטו מצד הנאשם. כמו כן, יבחן הקשר המסוים שבין שני הצדדים המעורבים, כלומר שמדובר בבעל חנות ובספק המצויים בקשרים עסקיים כאלו ואחרים, ושבעל החנות הוא "המאיים". לבסוף, יבחן גם מדוע נאמרו הדברים, כלומר באילו נסיבות ומה הייתה מטרתם. למשל, האם מדובר באמירה ספונטנית שנזרקה במהלך התלהטות רוחות, או אולי בצעד מחושב ובשיחת טלפון שהחליט לעשות בעל החנות.

יש לציין כי לעיתים מבחן המהות מוביל גם לתוצאות יוצאות דופן, כמו מקרה בו הורשע בסחיטה באיומים אדם שאיים על אהובת ליבו כי אם תעזוב אותו הוא יפגע בעצמו. לכאורה, איום בפגיעה עצמית אינו מאיים ישירות על הצד האחר, ואכן מקרים אלו אינם נחשבים לרוב כעבירה פלילית. יחד עם זאת, לאור בחינה מדוקדקת של הקשר בין השניים, הדברים שנאמרו והנסיבות, יצר בית המשפט תקדים כשהרשיע את האדם שאיים לפגוע בעצמו.

{*:fast_contact}